

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקמ
ערש"ק פרשת צו ה'תשע"ו

חבושי בית האסורים - במדבר?

"אש תמיד" בעבודת השי"ת

הדלקת אש המנורה מאש המזבח

הוצאות הנסיעה לחתונות הילדים

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת צו, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקמ), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, בנוגע למודור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, עוד בשנה זו, שמיוחדת בזה שנצטוונו בה "הקהל את העם האנשים הנשים והטף למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקים, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

לקראת שבת

כג

הפייט: 'כאבק פורח וכרוח נושבת', שבעים-שמונים שנה מתבזזים על רוח ועל אור. הרפואה האמיתית היא התורה, ללמוד בעצמו כמה ומה שמסוגל. ולהחזיק לומדי תורה בממונו ובגופו, בכסף ובטירחא, ובנפשו - להתחמם על יד אור התורה ועבודת תלמידי חכמים.

עליכם לדעת שזוהי זכות גדולה שה' יתברך זיכה אתכם, שהנכם מתגוררים במונטריאול, בסביבה של תלמידי חכמים וחסידים, כפי ש - יבדלחט"א - אביכם וזקניכם החסידים ז"ל היו לפני ארבעים-חמישים שנה בסביבה חסידית בשצעדריין.

הדברים הנצחיים

הכל הבלים הכל הבל, כל הלהט והרדיפה אחר כסף וכבוד הינם באמת כלום ושום דבר ("גאר נישט מיט גאר נישט").

האדם מגיע ערום לעולם, ובעת היוולדו מכסים אותו בפיסת בד, וכאשר נפטר מן העולם הוא שוב ערום ומכסים אותו בפיסת בד.

הדברים הנצחיים - הם רק התורה והמצות, לימוד התורה, אמירת תהלים, עשיית מצוה בחיות, עשיית טובה ליהודי, אהבת ישראל, נתינת צדקה, שימוש בני תורה מתוך אהבה וכבוד, והחזקתם כפי האפשרי, אלו הדברים הנצחיים, שעבורם יש שכר הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

(תרגום מאגרות קודש ח"ו עמ' נג-ד)

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו

ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

"הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים"

האדם מגיע ערום לעולם, ובעת היוולדו מכסים אותו בפיסת בד, וכאשר נפטר מן העולם הוא שוב ערום ומכסים אותו בפיסת בד. הדבר הנצחיים – הם התורה והמצוות, לימוד התורה, אמירת תהלים, עשיית מצוה בחיות, עשיית טובה ליהודי, אהבת ישראל, נתינת צדקה, שימוש בני תורה מתוך אהבה וכבוד, והחזקתם כפי האפשרי, אלו הדברים הנצחיים, שעבורם יש שכר הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

התורה היא המעיין מקור מים חיים היהודי האמיתי

רז"ל אמרו 'והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים' (פרקי אבות, פרק ב' משנה ו'), לומדי תורה ועוסקים בעבודה שבלב – כמאמר 'ואיזה היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפילה', אלו שמתפללים מתוך דביקות חסידית והתלהבות הלב – הם החכמים האמיתיים, ש'כנגד אורן' אפשר להתחמם וצריך להתחמם.

בזהר הקדוש (ח"א קלא, ב) ישנו ביטוי "כמה טיפין אינון בני נשא דלא משתדלן באורייתא" – כמה טיפשים האנשים שאינם מתמסרים לעסק התורה, שהרי התורה היא המעיין מקור מים חיים היהודי האמיתי, מעיין החיים.

אנשים טיפשים תרים אחר רפואות בהרים ובעמקים, מבזבזים הם השנים המעטות בדברים בטלים על הספסלים בפארקים, מחפשים אור ויש להם אור ותו לא, וכדברי

תוכן העניינים

"משודנאי טשעלאוויינק!"

היו זמנים שאדמו"ר מהר"ש הי' משכים להתפלל בימות החול, ולאחר מכן הי' נוסע ליער לטייל. לצורך זה עמדה מרכבה רתומה לארבעה או ששה סוסים, עם בעל-עגלה (כפי שהי' נקרא ברוסית: "קוטשער") מיוחד, שהי' צריך להיות מוכן עם העגלה הרתומה לסוסים בזמן המדוייק ("פונקט צו דער מינוט"), והי' מוליך את אדמו"ר מהר"ש את היער, ולאחר משיך זמן הי' אדמו"ר מהר"ש חוזר מהיער.

בעל-העגלה נצטווה שלא לספר לאף א' אודות מטרת הנסיעה ליער.

אמנם, חסידים - כדרכם - מצאו עצה איך לדוכב את בעל-העגלה, אינני יודע אם הישקוהו לשכרה או בצורה אחרת, אבל בכל אופן ירדו לחייו ("דערגאנגען די יארן") כל כך עד שסוכ"ם אמר כך:

"משודנאי טשעלאוויינק!" - יש לו הנהגה מוזרה שאינה מובנת; הוא מגיע ליער, מתיישב תחת אילן, ומתחיל לבכות, ובאים עליו נמלים מכל הצדדים, ואינו מגרשם, וכך יושב ובוכה, עד שפתע בורחים כל הנמלים, ואז הוא מפסיק לבכות, וחוזר אל העגלה ונוסע בחזרה.

והמשיך בעל העגלה: "משודנאי טשעלאוויינק, שטא אן פלאטשינעט" - אינני יודע מה הוא בוכה... מה חסר לו? - יש לו מרכבה עם בעל-עגלה, אשה וילדים, שני שעוני זהב, מקל עם ידית של זהב, ואעפ"כ, נוסע מהארמון שלו ליער ("אינמיטן וואלד"), מתיישב תחת עץ, מניח לנמלים מכאן הסכיבה לטפס עליו, ובוכה!.... וכך עושה "קאזשי דינק" - מדי יום ביומו... ועוד דבר אינני מכין - פתע פתאום בורחים ממנו כל הנמלים!.... הוא לא עושה להם שום דבר, וגם בעצמו אינו עושה כלום, אלא הם בורחים מעצמם!...

כשנודע לרבי מהר"ש שהבעל-עגלה סיפר את הכל, מיד פיטרו אותו מתפקידו. אלא שלאחריו כן בא בעל-העגלה וכרע על ברכיו והתחנן ובכה והבטיח שמכאן ולהבא לא יספר לאף א' שום סוד, ובסופו של דבר החזירוהו לתפקידו (ראה תורת מנחם - רשימת היומן ע' רט)

כאשר רואים סדר כזה, שישנה מרכבה רתומה לארבעה או ששה סוסים הכי משובחים, עם בעל-עגלה מיוחד, ונוסעים בכל יום לטיול - הנה אילו הגוי לא הי' פולט כמה מילים, היו חושבים שזהו ענין של טיול לרוח היום, ובגלל פליטת הפה של הגוי, התברר שהנסיעה ליער מידי יום ביומו קשורה עם ענין של בכיות וסיגופים על ידי נמלים עוקציות.

וענין זה הוא באופן שכאשר לא רוצים את הנמלים, הרי הם בורחים מעצמם, ומזה מוכן, שכאשר הנמלים באים, אין זה באופן שדרך טיולם טעו במקום ההליכה...

סיפור זה נותן לנו הבנה בשני מאמרי רז"ל לגבי רבי. מצד אחד - "לא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת... לא בימות החמה ולא בימות הגשמים" (ברכות נו, ב), דבר שמורה על הרחבה גדולה; ולאידך - בעת פטירתו זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה והעיד על עצמו שלא נהנה מעולם הוזה אפילו באצבע קטנה (כתיובת קד, א).

(עי' תורת מנחם ח"ב עמ' 154 ואילך)

ה. מקרא אני דורש

הבושי בית האסורים - במדבר?

מדוע מסדר רש"י את הארבעה שצריכים להודות לא כסדר שכיחותם, ולא כסדרם בכתוב ולא לפי חומרת הסכנה שבהם? / מדוע רק את "חולה שנתרפא" כתב רש"י בלשון יחיד? / יחדש בסדר הדברים בדברי רש"י שהוא לפי הסדר שהיו אצל בני ישראל במדבר, שגם להם אירע שלושה מדברים אלו

(עי' לקוטי שיחות ח"ב עמ' 20 ואילך)

ט. פנינים עיונים וביאורים קצרים

יא. יינה של תורה

"אש תמיד" בעבודת השי"ת

איך שייך שיהיה קיום נצחי לעבודת אדם מוגבל? / כאשר האדם מבעיר את האש שלו הרי הוא ממשיך על עצמו "אש" מלמעלה / להבעיר אש של חיות בג' קווי העבודה

(עי' לקוטי שיחות ח"א עמ' 218 ואילך)

טו. פנינים דרוש ואגדה

טז. חידושי סוגיות

בסוגיא דיומא נבי הדלקת המנורה מאש המזבח

יפלפל בביאור הסוגיא, אי "אש תמיד" קאי במנורה או במזבח / יציע דרך חדשה להדבר תלוי בפלוגתא התנאים שם ועפ"ז יכריע חקירה יסודית בגדר דין הדלקת מנורה מן המזבח

(עי' לקוטי שיחות ח"ז עמ' 50 ואילך)

כ. תורת חיים

נסיעה לחתונת הילדים

כא. מעשה רב

"משודנאי טשעלאוויינק!"

כב. דרכי החסידות

"הוי מתחמם כנגד אורן של חכמים"

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחי היום יום

נסיעה לחתונות הילדים

מעזות עבזר הוצאות החתונה ניתנו מלמעלה

מאשר הנני קבלת מכתבו מ... ונהניתי לקרות בו שבדעתו לבוא לחתונת בנו הרה"ח כו'... שי'.

ומה שכותב שקשה להסדר מפני ריבוי ההוצאות, הנה מובן וגם בשכל אנושי שהכסף לעצמו אינו ענין כי אם בתור אמצעי למה שצריכים (או למה שחפצים), וכיון שהרצון להיות נוכח בהחתונה רצון טוב הוא על פי תורה ושולחן ערוך, הרי בטח יזמין לו השי"ת גם להוצאות הנסיעה, ובמילא עליו רק לבטל המחשבה שאם לא הי' נוסע היו נשארים מעזות אלו בכיסו, ואין הדבר כן כיון שמלכתחלה ניתנו מלמעלה לתכלית מיוחדת זו...

(אגרות קודש ח"ה עמ' קו-ח)

בטח יתן השי"ת עבזר ההוצאות הקשורות בזה

קבלתי מכתבה מ... ונכון הדבר כפי שכותבת, שלהשתתף בחתונה של ילד זהו עונג גדול, והרי מצפים לזה שנים רבות, ולכן כתבתי במכתבי הקודם (לעיל), שכיון שזהו דבר ראוי, בטח יתן השי"ת עבזר ההוצאות הקשורות בזה (ואם לא יסעו, כסף זה בין כה וכה לא יהי'. במלים אחרות: נוסעים על חשבון השי"ת ואין לזה שום קשר לחובות אחרים שיש לשלם או לסייע לילדים האחרים שיחיו), אך מאידך גיסא, להשתתף בשמחה אצל הילדים זו זכות גדולה, וזכות זו מרויחים על ידי אמונה ובטחון בהשי"ת, אך כפי שהנני רואה ממכתבה, ספק אצלי אם המצב הוא אכן כזה...

השי"ת יעזור ששניכם תהיו חזקים באמונה ובטחון כפי שראוי להיות בבית חסידי, והשי"ת יזכה אתכם בנחת חסידי מכל ילדיהם שיחיו בבריאות טובה.

(תרגום משם, עמ' רכ - אגרות קודש מתורגמות ח"ב עמ' 89-90)

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

חבושי בית האסורים - במדבר?

מדוע מסדר רש"י את הארבעה שצריכים להודות לא כסדר שכיחותם, ולא כסדרם בכתוב ולא לפי חומרת הסכנה שבהם? / מדוע רק את "חולה שנתרפא" כתב רש"י בלשון יחיד? / יחדש בסדר הדברים בדברי רש"י שהוא לפי הסדר שהיו אצל בני ישראל במדבר, שגם להם אירע שלושה מדברים אלו

א. בענין קרבן תודה שבפרשתנו (ז, יב), מפרט רש"י הנסים שעליהם מביאים קרבן תודה: "יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא, שהם צריכים להודות, שכתוב בהן 'יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה' (תהלים קז: ח, טו, כא-כב, לא)".

ויש לדקדק בסדר שהביא רש"י את ארבעת הנסים - כי במקורו בתהלים הובא מצב הסכנה של "יורדי הים" אחרון לבכולם, ואילו רש"י הקדים את "יורדי הים" להיות הראשון.

ואמנם, דבר זה - הקדמת "יורדי הים" לפני מצבי הסכנה האחרים - מצינו כבר בגמרא (ברכות נד, ב), שגם שם הקדימו את "יורדי הים" לפני האחרים. ובתוספות שם ביארו את הטעם לשינוי זה בין המקרא לבין הגמרא, שבתהלים סידר את המצבים לפי חומרת הסכנה - "סדר המסוכנין יותר" - ולענין חומרת הסכנה הרי הסכנה שב"יורדי

הים" היא פחותה מכולם ולכן נמנה מצב זה אחרון; ואילו הגמרא סידרה את המצבים לפי מדת הימצאות והשכיחות – "המצויין תחלה" – ולכן מנתה את "יורדי הים" לפני האחרים, כיון שזהו המצב השכיח ביותר.

אבל אין טעם זה מספיק להסביר את השינוי שבדברי רש"י – כי אם אכן רצה לסדר את המצבים לפי מדת שכיחותם, הרי היה צריך (וכבגמרא) לאחר את "חבושי בית האסורים" בפסוק, כיון שמצב זה הוא הכי פחות שכיח (יותר מאשר "חולה שנתרפא");

אך רש"י לא עשה כן, אלא איחר את "חולה שנתרפא" להיות אחרון, ונמצא איפוא שרש"י נקט בסדר מיוחד, שאינו שווה לא לסדר בתהלים (שהקדים "המסוכנין יותר תחילה") ולא לסדר בגמרא (שהקדים ה"מצויין תחילה"), וצריך ביאור.

ב. והנה כד דייקת שפיר, אפשר למצוא מתוך לשון רש"י עצמו קצת ביאור להטעם שדייק לסדר את "חולה שנתרפא" אחרון – כי הוא נתייחד בכך שרש"י כותב אותו בלשון יחיד. שבכל המצבים הקודמים כתב רש"י בלשון רבים: "יורדי הים, והולכי מדבריות, וחבושי בית האסורים" – ואילו זו כתב בלשון יחיד: "חולה שנתרפא". ולכן גם סידר אותו אחרון, בהיותו שונה מכל המצבים הקודמים, שהם בלשון רבים והוא בלשון יחיד.

אך הא גופא קשיא, למה באמת כתב רש"י מצב זה של "חולה שנתרפא" בלשון יחיד, בשונה מכל המצבים הקודמים שכתב בלשון רבים?

[והנה, בגמרא (שם) נקטו שנים מהמצבים בלשון רבים – "יורדי הים" ו"הולכי מדבריות", ושנים בלשון יחיד – "מי שהיה חולה ונתרפא", ו"מי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא".

וטעם ההבדל מובן בפשטות: מהנוהג שבעולם שאין אדם הולך במדבר יחיד אלא בשיירה, וכן הוא ב"יורדי הים באניות" שלא יתכן אלא בקבוצת אנשים דוקא – ולכן נשנו בלשון רבים; מה שאין כן חולה וחבוש בבית האסורים שעל דרך הרגיל היא צרה הבאה על היחיד, ולכן נאמרה בלשון יחיד.

אך דברי רש"י, שלגבי בית האסורים נקט לשון רבים – "חבושי בית האסורים", ורק לענין חולה כתבו בלשון יחיד – צריכים ביאור].

ג. והביאור בזה:

בפשטות מובן, שכאשר מטילים על האדם איזה חיוב בקשר למאורע מסויים, הנה אם "כדידיה הוי עובדא", נקל לו ביותר להבין פרטי הענין, טעם החיוב וכו'. והנה כאן בתורה מדובר על המצוה כמו שציווה בה משה רבינו את בני דורו, דור המדבר; וכיון שבטבע האדם יותר קל לו לשמוע ולהבין בענין שכבר היה אצלו – לכן כאשר נאמרו לבני ישראל ארבעת המצבים שיש להביא עליהם קרבן תודה, הזכירו בתחילה מאורעות

דהא דנחלקו הוא דבר שהוצרך להדגישו וצ"ע אמאי. ולהוסיף, דלדברי המפרשים קשה גם להבין מה ראה רש"י כלל ועיקר להזכיר התם גבי "יקידות הרבה" שיש על המזבח, גם יקידה זו האחרונה שהיא של מנורה לשיטתו.

וע"כ נראה דלשון רש"י בדוקא נאמר ורצה להקדים ולהדגיש דהך פירושא שיביא להלן גבי "אש תמיד" לענין אש המנורה – תלוי ועומד הוא בין הנך תנאי שנחלקו במס' יומא ו'להעיר דגם בירוש' הנ"ל משמע נמי דמפרש דהא דאמרין הכתוב מיירי באש המנורה הוא דבר התלוי בין הדיעות, עיי"ש. פירוש, דלדעת ר"מ דארבע מערכות היו, "ריבה כאן יקידות הרבה" ממש, אכן סברת פשט המקראות נותנת דאחר ש"ריבה כאן" לגמרי, י"ל דכ"י יקידות שמזכיר הכתוב קאי ב"כאן", באש המזבח – ואלו דידו קרא ד"אש תמיד" ודאי מיירי במערכות המזבח (וכמשמעות הא דילפינן במק"א מהך קרא דינים לאש המזבח, כנ"ל). אבל הפירוש שיבוא להלן בדברי רש"י, דהכתוב מיירי באש המנורה, אין רש"י אומר אלא ד"דעת ר' יהודה ור' יוסי (שהיו רק ב' או ג' מערכות. או שמא י"ל יותר דר' יוסי כר' מאיר בזה כי ג' היינו נמי יקידות הרבה, ורק ר' יהודה פליג),

והנה בדרך לימוד הפשט – יש עוד מעלה בשיטת ר"מ דמיירי באש, והוא מצד זה שלא ייתכן שבאמצע פרשת מזבח נזכרה אש המנורה (ועיי' בפירוש הראב"ע, ראש הפשטנים, דאכן פירש דמיירי במזבח ולא במנורה), ומעתה י"ל דמשום כך ס"ל לרש"י דאף למאן דדריש גבי מנורה – עדיין עלינו לפרש שהוא דין במזבח, כצד הב' בחקירה דלעיל, ואזי מחזור היטב מה שנאמר הדבר בפרשת מזבח. וזהו דיוק לשון רש"י על התורה ששינה קצת מל' הש"ס וכתב "אף היא מעל המזבח החיצון תוקד", פירוש שהוא דין נוסף המצטרף אל הקודמים, שכולם דיני יקודות של מזבח, דיש דין נוסף במזבח שצריכה אשו להיות גם זו שממנו תודלק המנורה.

של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון" נורק לאח"ז דריש "אש מנורה מנין כו" ומביא הילפותא הנ"ל מהאי קרא גופא ד"אש תמיד גו"ל, הרי דנקטינן דמיירי במוקד שעל המזבח. וגם את"ל דיש לפרש דבמסקנת פוגיא זו לא הובא כתוב זה לענין מערכת המזבח והדרשה לענין המנורה היא הדרשה הנשארת (ומשמע דנאמרה אליבא דכל התנאים דהתם), עדיין יש לדון אם כך הוכרעו הדברים להלכתא (כיון שכנ"ל במקומות אחרים מצינו להדיא דדרשינן מהך קרא לדיני אש המזבח), דהנה הרמב"ם דפסק כר' יוסי שהיו ג' מערכות (ראה לח"מ הל' תו"מ שם) הביא שם ה"ד הך קרא דאש תמיד לענין מערכה שלישית שעל המזבח לקיום האש, וכן משמע בירוש' יומא פ"ד ה"ו.

ואו"י י"ל דבאמת גם לפי הילפותא שבמסקנת סוגיין עדיין יש לפרש דאליבא דר' מאיר ור' יוסי דאיכא מערכה ג', אכן "אש תמיד" קאי במזבח, ורק דדרשינן נמי מהאי קרא, מתיבת "תמיד" (המרמזת ל"אש שאמרת לך בה תמיד"), לענין אש המנורה (עיי' דברי דוד להט"ז על התורה).

או"ב, לענין החקירה דלעיל אם הדלקת מנורה מן המזבח הוא דין במנורה או במזבח - נראה דעל דרך ההלכה נקטינן שהוא דין במנורה. עיי' בפלוגתת הרמב"ם והראב"ד הל' תמידין פ"ג הי"ג אי הך דינא הוא דין חיובי בנר מערבי או שעיקרו דין שלילי "שלא יביא ממזבח הפנימי ולא מבית הכירים", ואכ"מ, ומשמע דלכו"ע מיהת הוא דין במנורה (ודו"ק היטב במה שהרמב"ם כתבו לדין זה בפ"ג שם, דמיירי במצות מנורה, ולא בפ"ב דמיירי באש

כאלו שנעשו עם בני דור המדבר והיו קרובים אליהם, ורק אחר כך הוסיפו מאורעות כאלו שלא התרחשו עמם והיו עדיין רחוקים מהם.

ומעתה יתבאר לשון רש"י, שכל פרט בו מדוייק ומתאים:

בשלושת המצבים הראשונים נקט רש"י לשון רבים, משום שמצבים אלו אירעו בדור המדבר לכולם יחד, באופן של "רבים". ועל הסדר:

"יורדי הים" - המצב הראשון שהיה לכל בני ישראל יחד, בעת שירדו לים סוף ויצאו ממנו בשלום;

"הולכי מדבריות" - לאחר מכן המשיכו בדרכם במדבר, על כל הסכנות שבו, וניצלו מכל הסכנות;

"חבושי בית האסורים" - ואחר כך כשנגזר עליהם **להתעכב במדבר** ולהיות סגורים שם מבלי יכולת לצאת ממנו - נחשב להם שהייה במדבר הגדול והנורא, מקום נחש שרף ועקרב, כחבושי בית האסורים.

[ואין צריך לבאר שהכוונה היא לגזירה הכללית שנגזרה על דור יוצאי מצרים להישאר במדבר ארבעים שנה כי לכאורה בזמן שעליו מדובר כאן בפרשתנו עדיין לא ידעו ממנה אלא הכוונה היא לכך שנאמר לבני ישראל שיתעכבו במדבר סיני ארבעים יום עד רדת משה מן ההר (ראה פ' משפטים כד, יד: "ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם").]

אולם הנס הרביעי, חולה שנתרפא, לא אירע לבני ישראל בתור "רבים", ובהתאם לכך: הוא נאמר לבני ישראל **אחרון**, לאחר כל הנסים שהיו קרובים אליהם; ונאמר **בששון** יחיד, משום שלא היה זה דבר משותף לכלל ישראל.

ד. ואין להקשות: הרי המצב של "חבושי בית האסורים" היה אצלם כבר קודם לכן, בעת היותם אסורים בתוך מצרים! ולפי זה היה לו לכתוב תחילה "חבושי בית האסורים", שהרי זה היה מצבם של ישראל בגלות מצרים (ויציאת מצרים הרי קדמה לקריעת ים סוף)? -

כי, מלשון הפסוק בתהלים "יושבי חושך וצלמות אסירי עני וברזל", מובן שחיוב ההודאה הוא (לא סתם במי שאסור בתוך מקום ואינו יכול לצאת ממנו, אלא) דוקא במי שאסור במקום שנחשב **ל"חושך וצלמות"** (כמו כאן, שהמדבר הוא מקום מסוכן המעורר פחד וחרדה), ואילו במצרים הם ישבו במקום טוב ונוח כשלעצמו [ארץ גושן - מיטב ארץ מצרים!], וה"מאסר" לא היה לענין עצם המקום, אלא לענין השעבוד בעבודת פרך - ועל פרט זה לא חייבים בקרבן תודה.

כלומר: ישיבתם של ישראל במצרים לא היתה בבחינת "חבושי בית האסורים", כי ארץ מצרים אינה מקום "חושך וצלמות" (ואדרבה - ישראל ישבו בארץ גושן, מיטב הארץ. ומה שעבדו בהם בפרך - הרי זה ענין לעצמו, ואינו מהארבעה דברים שעליהם צריכים להודות); ואילו המדבר הוא מקום סכנה, מקום נחש שרף ועקרב וצמאון אשר

ונראה לומר דמצינו בזה דרך אחרת ומחודשת ע"פ שיטת רש"י בפירושו עה"ת. ובהקדים שלכאורה סותר עצמו אי נקטינן דהאי קרא מיירי במזבח או במנורה, וכמו שנתחבטו בזה כבר הרא"ם והגו"א כאן. דעל "אש תמיד" אכן פירש "אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות, שנאמר בה להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד", ומשמע דמפרש להדיא דמוקד האמור כאן היינו מוקד **של המנורה**. אבל בפסוק שלפנ"ז כתב רש"י "ריבה כאן יקידות הרבה, על מוקדה, ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד בו, **אש תמיד תוקד על המזבח**, כו"ל נדרשו במסכת יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם", ונראה להדיא דלדידי' אף יקידה אחרונה ד"אש תמיד תוקד על המזבח" נמנית בכלל יקידות שריבה במזבח, שהרי הדגיש דכו"ל - משמע כל יוקדות שהזכיר לפנ"ז - נדרשו לענין מנין המערכות שהיו על המזבח כו', היינו דאף "מוקד" זה מיירי באש שעל המזבח [ועיי' נמי בפירוש רש"י תיכף לאחר פירושו הנ"ל גבי אש תמיד, דפירש ד"לא תכבה" מיירי בדין המזבח]. והמפרשים הנ"ל דחקו דלא נתכוון כאן רש"י לנקוט שמוקד האחרון אף הוא של מזבח, ולא בא אלא לציין היכן נדרשו הנך פסוקים, ונמצא אין הלשון מדוייק בשלימות, כי בדרך כלל כשרוצה רש"י רק לציין היכן נדרשו המקראות אין דרכו להוסיף עוד מלבד ציון הסוגיא, וכאן טרח להוסיף ולהדגיש "שנחלקו רבותינו במנין המערכות כו'" (עיי"ש במפרשים שנחקו קצת לחלק ולהפריד לשון רש"י), ונראה יותר

אין מים, והסגור במדבר הוא בבחינת "יושבי חשך וצלמות", "חבושי בית האסורים".

ה. ויש להדגיש: אין הכוונה שבפועל בני דור המדבר היו מחוייבים להקריב קרבן תודה על יציאתם מים סוף והליכתם במדבר – שהרי אצלם מלכתחילה לא היה שום חשש סכנה, שהרי נכנסו לענינים אלו "על פי ה'", ובוודאי שאין בזה שום סכנה; אך מכל מקום, מצבים אלו שימשו לבני ישראל דוגמא חיה ממצב של סכנה, שבאופן רגיל – היציאה ממנו מחייבת להביא קרבן תודה.

שצריכות דבר המתיר להקריבם מן החדש, וקבעה תורה שהמתיר הוא שתי הלחם הנקרכים לפניו. ויש בזה נפקותא גדולה לדינא, עיי"ש ובלקו"ש חל"ב אמור ב].

ונפקותא בנדו"ד לדינא היכא דמשום איזה טעם אין מצוי בידם אש המזבח, אי מעכב הדבר לגמרי הדלקת המנורה, דאם הוא דין במנורה נמצא בדליתא אש מזבח לא מצינן להדליק המנורה, כי יש בה דין שהדלקתה צ"ל מן המזבח, אבל אם הך דינא הוא רק דין במזבח שצריך ליקח ממנו האש למנורה, הרי בדליתא אש מזבח פקע החיוב וידליק המנורה מאש אחרת.

והנה לפום ריהטא תלוי הדבר איך נפרש כוונת הש"ס גבי הך קרא ד"אש תמיד", דבפשטות הכוונה היא לפרש ד"תוקד" האמור כאן לא קאי באש המזבח אלא באש היוקדת על המנורה, וכאילו נאמר כאן "אש תמיד [היינו מנורה] תוקד מעל המזבח" [היינו מאש שעל המזבח], וא"כ יש כאן דין העוסק בדיני מנורה. אבל האמת יורה דרכו שמצינו במקומות אחרים דדרשינן מהך קרא להדיא כמה ענינים בנוגע לאש המזבח, עיי' בספרא במקומו, ועיי"ג"כ ברמב"ם רפ"ב מהל' תמידין ומוספין מה דילפינן מכאן לאש המזבח, ועוד, ולפי ילפותות אלו עכצ"ל דנקטינן דקאי על אש המזבח.

ובאמת יל"ע בשיטת הסוגיא דיומא, דמהמתבאר לעיל מיני' נראה כצד הראשון הנ"ל (ודלא כמשמעות הילפותות שבשאר המקומות). דנחלקו התם תנאי כמה מערכות של אש היו על המזבח בכל יום

(מלבד יוה"כ שהיו מוסיפין אחת לכו"ע, עיי"ש), דלר' יהודה היו ב' מערכות, א' מערכה גדולה וא' מערכה שני' של קטורת, ולר' יוסי היו ג', הנך תרי דר' יהודה ועוד א' של קיום האש (שאם אין אש של מערכה גדולה מתגבר מוסיפין עליו מזה, רש"י), ולר"מ ד' היו, הנך תלת דר' יוסי ועוד א' לשריפת איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב; וכולהו ילפי להו מקראי דפרשת מזבח שבפרשתנו, ד"היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה – זו מערכה גדולה", "ואש המזבח תוקד בו – זו מערכה שני' של קטורת", ור' יוסי הוסיף ולמד קיום האש מאידך קרא ד"והאש על המזבח תוקד בו" (ור' יהודה יליף מיני' מלתא אחריתא), ור' מאיר הוסיף ולמד אש דאיברים ופדרים שלא נתעכלו מריבויא דוא"ו שבתיתת "ואש" (ואידך רבנן סברי דלא דרשינן יתורא דוא"ו בתורה). ולאחרי כל זה דרשינן לכו"ע מאידך קרא ד"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" האמור בפרשה – "אש תמיד שאמרת לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון, למדנו אש למנורה כו". ונראה דנקטינן בפשטות דרק מוקדות הנזכרים לפנ"ז הם מוקדות של מזבח, אבל "תוקד" דהאי קרא קאי במנורה לכו"ע.

אבל מאידך, גם בסוגיין גופא מצינו דלא נקטינן דלגמרי לא מיירי במוקד של המזבח, דהא לעיל שם (לאחרי ביאור כל הפלוגתא וקודם הדרשה הנ"ל גבי מנורה) פריך "אש תמיד למאי אתא (כיון דדרשת כל מוקדות דענינא, רש"י)", ומשני ד"מבעי לי' לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה – לימד על מערכה שני'

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר" הוא רק בדבר שיש בו משום מצוה. דאזי אין כוח ביד חכמים לאסור דבר שציוותה תורה בפירוש לעשותו. משא"כ אם אין בדבר מצוה, והוא רק שהתירה תורה לעשות כן כדי שלא יבואו לידי איסור, שפיר יש כח בידי חכמים לאסרו.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 948 ואילך)

פלוגתת ר"י ור"ש במנחת חביתין

זה קרבן אהרן ובניו

(וי, יא)

הדין בחביתי כהן גדול הוא שצריך להקריב בכל יום מנחה "מחציתה בבוקר ומחציתה בין הערביים".

וכש"מת כה"ג" ו"לא מינו אחר תחתיו" נחלקו רבי יהודה ורבי שמעון (מנחות נא, ב) "משל מי הייתה קריבה". לר"ש קריבה משל ציבור, ואילו לר"י קריבה משל יורשים.

ויש לומר דיסוד פלוגתתם הוא בטעם מנחת חביתין דכה"ג:

דהנה למנחת חביתין מצינו שני טעמים. בחינוך (מצוה קלו) ביאר הטעם "לפי שהכה"ג הוא השליח בין ישראל לאביהם שבשמים. . . ולכן ראוי לאיש כזה להיות לו קרבן מיוחד תמיד כמו תמידי הציבור", ולביאור זה הוי מנחת חביתין על דרך קרבן ציבור. אך כמה ממפרשי טעמי המצוות ביארו דהמנחה קשורה לכה"ג עצמו, ולפי זה הוי כקרבן יחיד (ולדוגמא מה שכתב האברבנאל (ע"ה"פ) ב"טעם הה"י למנחה זו שהיא "כדי להכניס לפני ה' בעונה ובסימני דלות כו" או מה שכתב ב"טעם הט"י שהוא לפי "שרצה ה' שבכל יום יהיו קרבים לפניו קרבן יחיד וקרבן

שתי הפעולות בהקטר חלבים ואיברים

זאת תורת העולה נו' כל הלילה

בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שהוא כשר כל הלילה

(ו, ב. רש"י)

כתב הרמב"ם בנוגע להקטר חלבים ואיברים (הל' מעשה הקרבנות פ"ד ה"ב) "אמרו חכמים שאין מקטירין האמורין ואיברי העולה אלא עד חצות הלילה".

ולכאור' צ"ע בדבריו, דהרי ידוע הכלל (הובא בט"ז או"ח סו"ס תקפ"ח) ש"אין כח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר", וא"כ מכיון שכתבה התורה בפירוש שהקטר חלבים ואיברים "יהא כשר כל הלילה", איך יש כח ביד חכמים לאסור הקטרין אחרי חצות (וראה בשדי חמד כללים מערכת יו"ד כלל י"ז שמביא מכמה אחרונים שגם הרמב"ם ס"ל ככלל זה).

וי"ל בזה, דהנה בהעלאת האיברים על המזבח, נפעלים שני דברים: א. הקרבת והקטרת הקרבן. ב. מניעת הקרבן מלבוא לידי נותר.

והנה, בהעלאת האיברים בלילה, נפעל רק העניין השני ולא הראשון. דהרי כל עבודות המקדש עבודתן ביום ולא בלילה, וגם הקרבת הקרבנות בכלל עבודות המקדש היא. והעלאתן על המזבח בלילה הוא רק כדי שלא יבואו לידי נותר.

ונמצא, שבהעלאת האיברים ביום יש בה עבודת הקרבה, וגם מניעה מנותר, משא"כ בלילה יש בה רק מניעה מנותר, ולכן לכתחילה יש להקטיר החלבים והאיברים רק ביום (ראה רמב"ם שם ה"ג).

ועפ"ז יש ליישב דעת הרמב"ם, דסבירא ל' שהכלל ד"אין כוח ביד חכמים לאסור

הידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בסוגיא דיומא גבי הדלקת המנורה מאש המזבח

יפלפל בביאור הסוגיא, אי "אש תמיד" קאי במנורה או במזבח / יציע דרך חדשה דהדבר תלוי בפלוגתת התנאים שם ועפ"ז יכריע חקירה יסודית בגדר דין הדלקת מנורה מן המזבח

שממנו צריך ליקח האש למנורה.

גרסינן ביומא מה: דמדכתיב (פרשתנו ו, ו) "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" דרשינן "אש תמיד שאמרת לך (אש שאמרת לך בה תמיד, והוא של מנורה שנאמר בה להעלות נר תמיד, רש"י) - לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון", היינו דמקומה של אש המנורה הוא על מזבח החיצון, והדלקת נרות דכל יומא תהא ניטלת מעל המזבח החיצון (כלשון רש"י שם).

וייש לחקור חקירה יסודית בהך חיובא, אם יסוד דין זה של התורה הוא דין במנורה שהאש שלה צ"ל מן המזבח, או שמא זהו דין במזבח, היינו דבר הנוגע למזבח כהלכתו - שאחד מדיניו הוא

ומצינו בכמה מקומות היכא דאיכא דין דאורייתא שיש לו הסתעפות בתרי דיני, ותלויים הם זה בזה - דיש מקום לדון מהו הסיבה ומהו המסובב, כגון חקירת הגאון מרוגצוב (צפע"ג הל' מתנות עניים לה, ג ואילך. הל' נדרים ח, ד. ועוד), גבי הקרבת שתי הלחם דשבועות דצריך להקריבם מהתבואה החדשה, וקודם לזה אסור להקריב מנחה אחרת מן החדש (כמבואר במנחות סח, ב ואילך. פג, סע"ב), ופלפל בזה מהו העיקר הגורם, אם זהו דין בשתי הלחם שצריכים להיות המנחה הראשונה הבאה מן החדש, ומזה נסתעף איסור הקרבת מנחה אחרת מן החדש, או שהוא דין במנחות המקדש

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

צבור כו' דרך כלל ודרך פרט כו". וגם עוד ג' הטעמים שהביא שם הרי הם קשורים לכה"ג עצמו. עיי"ש).

וי"ל דבזה נחלקו ר"י ור"ש, דר"ש ס"ל שמנחה זו הוי כקרבן צבור ולכן ס"ל דאם מת באה משל צבור, ור"י ס"ל דהוי כקרבן יחיד ולכן כשמת באה משל יורשים.

[ועיין במקור הדברים, שנתבאר שם שעפ"ז יש לבאר גם הטעם דלר"י צריך ילפותא דנוהגת לדורות משא"כ לר"ש פשיטא ל"י דנוהגת לדורות ולא צריך לזה ילפותא].

(עי"פ לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 21 ואילך)

פנינים

דרוש ואגדה

שריפת החלב – עיקר שעתה ב"תורה אור"

והקטיר הכהן את החלב המזבח

(ו, לא)

איתא בגמ' "בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה, שהרי הקטר חלבים ואברים כשרים כל הלילה ולא הי' ממתין להן עד שתחשך" (מנחות עב, א).

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

'חלב' מורה על תענוג האדם (ראה גיטין נו, ב), ומורה הכתוב שאת החלב והתענוג של האדם עליו להקטיר ולהקריב לה', וכח התענוג שלו צריך להיות לה' לברו.

והנה, 'יום' מורה על זמן בו האדם מואר ב"נר מצוה ותורה אור', אך 'לילה', בו שורר חושך, מורה על מצב בו האדם אינו מואר ב"אור תורה" אלא עוסק בדברי הרשות.

ובאו חז"ל ולימדונו שעיקר "שעתה" של "הקטר חלבים" הוא ביום – "עד שתחשך". כי, זה שהאדם צריך להקטיר "חלב" ותענוגו בעת עיסוקו בדברי הרשות, הרי זה דבר הפשוט, וברור שכל עיסוק האדם בהם צריך להיות רק לשם שמים. אך כאשר הוא עוסק ב"תורה אור", ומחדש בתורה ומתענג בזה תענוג גדול, עלול האדם לחשוב, שהעיקר הוא שעוסק בתורה, ואם יש לו בזה תענוג אישי, אין בכך כלום.

ולכן עיקר "שעת" הקטר חלבים הוא ביום, ללמדנו, שגם העיסוק והחידוש בתורה צריך להיות לא לשם תענוג האישי וכדי להראות כח שכלו, אלא יש להקטיר ולשרוף את החלב, וללמוד תורה לשם ה' בלבד.

(עי"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 948 ואילך)

מאיפה מדליקים את אש התורה?

אש תמיד תוקד על המזבח

אש תמיד – אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה להעלות נר תמיד, אף היא מעל המזבח החיצון תוקד (ו, ז. רש"י)

יש לבאר ענין זה בעבודת האדם את קונו:

נרות המנורה רומזות על ענין התורה, כמו שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור". וכמו שבמנורה העלו "נר תמיד", כן גם חיוב לימוד התורה הוא תמידי. והאדם הלומד תורה באופן של "תורתו אומנתו" – מקושר הוא עם הקב"ה באופן תמידי.

המזבח החיצון, שבו הקריבו קרבנות כ" בני ישראל, מרמז על עבודת האדם גם עם אלו שנמצאים מחוץ לתחום הקדושה, שעל האדם לעסוק איתם ולקרבם לתורה ועבודת ה'.

עלול האדם שהוא בבחינת "נר תמיד" ו"תורתו אומנתו" לחשוב, הרי הנר שלי כבר דלוק ועומד באופן תמידי, ואם כן, מה לי לעסוק עם אלו שנמצאים בחוץ, איזה שייכות יש לי לעבודה זו?

על זה באה ההוראה בפרשה זו – "אש . . שמדליקין בה את הנרות . . אף היא מעל מזבח החיצון תוקד":

אם רוצה אדם הלומד תורה שיאירו אצלו אש ואור התורה, הרי זה רק אם יהי' נוגע לו מקודם שגם אצל מי שנמצא ב"חוץ" תבער ותקוד אור נשמתו, ה"נר ה' נשמת אדם", ודווקא ה"נר" ו"אש" של ה"מזבח החיצון" הם שמדליקים את המנורה ומבעירה אצל הלומד את אש התורה. ואם רוצה הוא שלימודו בתורה יהי' תמידי ונצחי – הרי זה דווקא עי"ז שאינו מסתפק בלימודו בעצמו, אלא עוסק גם בקירוב אלו שנמצאים בחוץ, ואזי גם לימודו שלו יהי' תמידי – "נר תמיד".

(עי"פ לקוטי שיחות ח"ז עמ' 55 ואילך)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"אש תמיד" בעבודת השי"ת

איך שייך שיהיה קיום נצחי לעבודת אדם מזוגבל? / כאשר האדם מבעיר את האש שלו הרי הוא ממשיך על עצמו "אש" מלמעלה / להבעיר אש של חיות בג' קווי העבודה

ע המזבח במשכן ומקדש הייתה יוקדת אש תמיד, כפי שנצטוונו בפרשתנו "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

אף שאש זאת הייתה "יורדת מן השמים" ו"רבוצה כארי" על גבי המזבח, מכל מקום "מצווה להביא מן ההדיוט" – שנצטוונו לערוך עצים ולהבעיר אש גם מאת בני ישראל². והנה, יתבאר לקמן אשר "אש מן ההדיוט" רומזת על כללות עבודת האדם למטה, ו"אש מלמעלה" היא השראת השכינה בתורתו ועבודתו של האדם, ומוכח מסיפור חנוכת המשכן אשר אין אש מלמעלה יורדת עד אשר תושלם תחילה אש שלמטה. וכפי שמביא רש"י³ ש"כל שבעת ימי המלוואים . . לא שרתה בו [במשכן] שכינה", וישראל הבינו שטעם הדבר שהוא מפני שטרם "נתכפר לנו עוון העגל", ואם כן גם לאחר "כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו", אין השכינה שורה במשכן, כי כל עוד לא נשלמה "אש שלמטה" – כל עוד שיש בעבודת בני ישראל פגם מחטא העגל, לא תשרה בהם "אש שלמעלה".

ורק ביום השמיני יצאה "אש מלפני ה'", ואזי ידעו בני ישראל כי אות היא ש"נתכפר

התורה ילווה וגם במשך היום. כמו כן, הלימוד עצמו צריך להיות בחיות, באופן ש"כל עצמותי תאמרנה"⁷, ולא "בלחישו"⁸, וכפי שלמדנו רז"ל אשר לימוד התורה צריך להיות "ערוכה בכל רמ"ח אברים"⁹.

עבודה:

עבודת התפילה, אסור שתהיה באופן של "קבע"¹⁰, שמתפלל בכל יום כי רגיל כן ללא שימת לב, אלא "רחמים ותחנונים לפני המקום" בחיות ובהתלהבות.

גמילות חסדים:

המצוות בכללותן שייכות לעמוד ד"גמילות חסדים", וצריך האדם לקיימן ברגש ולא רק בכדי להיפטר מחובתו, וכאשר מקיים האדם את המצוה ברצון ובחיות, הרי ממילא הוא מהדר בקיומה, כי ההידור הוא בא מהחיות שבקיום המצוה.

וכאשר ישנה בשלימות האש שמלמטה, הרי נמשכת גם האש מן השמים, שהשכינה שורה בתורתו ועבודתו ובכל מעשה ידיו – גם בענייניו הגשמיים, וכאמור – שגם כאשר עוסק בעבודתו ובענייניו בדרכי הטבע, רואה את ברכת ה' בהצלחה שלמעלה מהטבע.

(עי' לקוטי שיחות ח"א עמ' 218 ואילך)

(7) תהלים לה, י.

(8) ראה עירובין נד, רע"א.

(9) עירובין שם. וראה תניא פ"ז בתחלתו.

(10) אבות פ"ב מ"ג.

(1) ו, ו.

(2) ראה בכ"ז יומא כא, ב.

(3) שמיני ט, כג.

לנו עוון העגל" – נשלמה "אש" דלמטה, ולכן יכולה לירד גם אש מן השמים, ו"שרתה שכינה במעשה ידיהם".

ויש להבין היטב בפנימיות העניינים מהי מהותה של האש הבאה מן השמים, ומדוע נשגבה מעלתה כל כך עד שאין לקבלה אלא אם סיים האדם עריכת אש דלמטה בשלימות, וגם מהי הדרך בה יבעיר האדם "אש" דלמטה שתוקד תמיד על המזבח, בכדי שיהיה ראוי ומוכן לקבל אש מלמעלה.

איך שייך שיהיה קיום נצחי לעבודת אדם מוגבל?

כל יצור נברא הרי הוא מוגבל. נבראים גשמיים מוגבלים בזמן ובמקום וכל עשיותיהם מוגבלים כמותם, וגם נבראים רוחניים מוגבלים בהגבלות שונות לפי מעלותיהם. ומשכן הרי נצחיות היא בחיק הבורא בלבד שהוא הנצחי היחיד ובכוחו לפעול פעולה נצחית.

ואם כן הרי ככל שיעבוד האדם עבודתו בכל כחו, עדיין פעולת עבודתו היא מוגבלת ואין לה קיום נצחי, ואם רוצה הוא שפעולת עבודתו תהא קיימת לעד זקוק הוא להמשכה והארה מאת הבורא שיתמוך פעולותיו ויעניק להם קיום נצחי.

וזהו ענין "אש מלמעלה" שהוא הסיוע ונתינת כח מלמעלה להיות עבודת האדם ופעולתו נצחית וקיימת לעד.

וכפי שרואים במוחש ענין זה בסיפור הקמת המשכן, אשר בכל שבעת ימי המילואים הנה בכל יום ויום היה צורך לפרק את המשכן – כי מעשה ידי אדם אין לו קיום תמידי, ורק ביום השמיני כאשר ירדה אש מלמעלה – אזי הוקם המשכן ולא פרקוהו, כי דווקא אש שמלמעלה יש לה קיום תמידי.

כאשר האדם מבעיר את האש שלו הרי הוא ממשיך על עצמו "אש" מלמעלה

והנה, מכיוון אשר "אש מלמעלה" היא המשכה מאת הבורא אשר אינו מוגבל בשום גדר וממנו בלבד הנצחיות, הרי אין באפשרות האדם להגיע לדרגה גבוהה כזו, וזו המשכה שממשיך הבורא בטובו ובחסדו אף שאין הנבראים ראויים לכך מצד שפלותם.

ומכל מקום ירידת אש מלמעלה תלויה היא בכך ש"מצוה להביא מן ההדיוט" – שישלים האדם הבערת האש שלו, ורק אז תומשך האש מן השמים.

דאף שהאדם ככל שיעבוד עבודתו וישתלם בתכלית השלימות לא יגיע לאפס קצהו

של "אש מלמעלה", כי הוא מוגבל ועבודתו יש לה קצבה, מכל מקום כך חפץ הבורא ית"ש וכך קבע, אשר כשיגיע האדם לתכלית עבודתו מה שיכול להגיע בכל כוחו, ימשיך הבורא בחסדו את הדרגה הנעלית ביותר – "אש מלמעלה" ואזי עבודת ה' של האדם ופעולותיה יהיו נצחיות בקיום תמידי.

ודבר זה נרמז גם בלשון הכתוב "אש תמיד תוקד", תיבת "תמיד" רומזת על שני קצוות: מחד הרי "תמיד" הוא כינוי לדבר נצחי הקיים בתמידות, ומאידך הרי התמידיות שייכת רק בדברים המוגבלים בגדר הזמן ששייך לומר עליהם שקיומם תמידי, ואילו עניינים אשר אינם בגדר זמן כלל גם אין שייך לכנותם בשם "תמידי" כי אינם שייכים להגבלת זמן או שלילתו.

וזהו מה שמרמז הכתוב, אשר כשאדם המוגבל את עבודתו המוגבלת, ומגיע לתכלית מה שיכול לבוא אליו, הרי ממשיך לו הקב"ה אש מלמעלה ומכניס את הנצחיות לעבודתו המוגבלת, ונמצא נעשה דבר והיפוכו שה"זמן" נעשה "נצחי".

והביטוי המעשי של דבר זה בעבודת היהודי הוא, שהוא עובד עבודתו עם דברים הגשמיים בגדרי הטבע, ותוך כדי כך רואה הוא בעבודתו הצלחה למעלה מן הטבע לגמרי, והוא מחמת שנמשכת לו אש מלמעלה שהיא למעלה מכל גדרי וגבולי הטבע.

להבעיר אש של חיות בג' קווי העבודה

ויש לו לאדם ללמוד מכך הוראה חשובה בעבודת הבורא ית"ש:

כל יהודי ויהודי הוא משכן ומקדש לו ית', וכנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – "בתוך כל אחד ואחד מישראל"⁵, ובנין המשכן הפרטי נעשה על ידי לימוד התורה וקיום המצוות.

אך זאת צריך האדם ליתן אל לבו, אשר במשכן יש להביא אש מן ההדיוט, ואם חסרה חלילה האש תחסר אצלו השראת השכינה, עד שיתכן שלא "נתכפר עוון העגל" – שיש רושם לעניינים של היפך הקדושה רח"ל.

ואש דמן ההדיוט עניינה אשר כל עשיותיו ילהטו ויבערו באש של חיות וחיוניות, ובכל ג' העמודים שהם עיקרי העבודה:

תורה:

עסק התורה צריך להיות עיקר עניינו של האדם, אל לו להסתפק ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁶ שחייב בו מן הדין ויתר היום מנותק מן הלימוד, אלא שלימוד

(5) תרומה כה, ח. וראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(6) מנחות צט, ב. הל' תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן פ"ג ה"ד.